

Arabanız ne ifade ediyor?

Türk edebiyatının ilk realist romanı kabul edilen Rezaizade Mahmut Ekrem'in 1898'de yayımlanan 'Araba Sevdası', **Burçak Bingöl**'ün Galeri Zilberman'da sanatseverlerle buluşan aynı adlı sergisiyle heyecan verici bir edebiyat-plastik sanatlar ortaklığına konu oldu.

Roman, hatırlayacağınız gibi, bir Osmanlı paşası olan Bihruz Bey'in Batılılaşma hareketinin etkisiyle yaşadığı arada kalmışlığı anlatır. Aslında Batılılaşmayı nasıl yanlış yorumladığını... Türkçeyi küçümseyerek, cümle arasına sıkıştırılan üç beş Fransızca kelimeyle, şık giysiler, gösterişli arabalarla yapılan yanlış bir Batılılaşma tercümesini...

Romanın ana ekseninde, sevdalı olduğu arabası yer alır Bihruz Bey'in. Kendi arabası başta olmak üzere şık arabalara duyduğu öyle bir sevdadır ki, günün birinde Çamlıca'da gördüğü güzel bir arabamın içindeki Periveş'e de ilk bakışta âşık olur. Soylu, Batılı bir kadın peşindedir ve Periveş'in bindiği arabanın bu özelliklere sahip olduğunu simgesidir Bihruz Bey için. Oysa fakir mahallelerden birinde yaşayan, toplumca kabul görmeyen kadınlarla arkadaşlık eden bir kadındır Periveş... Araba da kiralıktır.

Velhasıl, Rezaizade Mahmut Ekrem, bir araba üzerinden derin bir toplumsal sorunu kitabında nefis bir şekilde anlatır. Esasen görünenin gerçeğe ilişkisini kavrayamayan bireyi tüm psikolojik özellikleriyle ortaya koyar.

Burçak Bingöl'ün sergisinin orijini ise bir kamyon yer alıyor. Üç yıllık bir proje Bingöl'ün 'Araba Sevdası'. Gözünün önünde bir kamyon işi beliriyor günün birinde ve hazırlıklara başlıyor. Endüstriyel bir nesneyi alıp -kamyon- kalbini çıkarıyor; üzerinde çiçek çıkartmaları olan seramik kullanarak bambaşka bir şeye dönüştürüyor. Gerçekten de Bingöl'ün kamyonu kendi temsilinin çok ötesinde. O da Bihruz Bey gibi, yaptığı zihinsel müdahalelerle bir arabayı arabadan çok daha fazlası

Bir kahve içimi

Filiz Aygündüz
filiz.aygunduz@milliyet.com.tr

haline getiriyor. Neden özellikle kamyon? Bu aracın 'arada kalma' hissi veren yüklü olma hali çekmiş sanatçıyı. Ayrıca bir taşıt olduğu için iki nokta arasındaki mesafeyi alıyor. O mesafe alınırken yaşanan değişim ve dönüşüm durumu da etkilemiş sanatçıyı. Velhasıl bu düşüncelerle sevdalanıyor Bingöl kendi arabasına. Tam bu düşünceler içindeyken 'Araba Sevdası'nı okuyor. Batılılaşma teması, Bihruz Bey özelinde yaşanan arada kalmışlık, çalışmasının eksenindeki konular olduğundan sergi romandan epeyce besleniyor. Bihruz'un kullandığı süslerle hayatını, arabasını başka bir şeye dönüştürmesi gibi, bir kamyonun üzerinde görmeye alışık olmadığımız geleneksel süsleme sanatlarından alınmış motiflerle Bingöl de aynı şeyi yapıyor aslında. Ve bunu yaparken bozuyor, gerçeğinden koparıyor kamyonu; Bihruz Bey gibi...Bihruz Bey arabasını 'Batılılaşma' simgesi olarak algıladıkça, Bingöl, kamyon gibi endüstriyel bir aracı geleneksel sanatlarla estetize ederek bugünü dünle buluşturmayı seçiyor.

Serginin merkez işi 'Seyir' adlı seramik kamyon. Diğer işlerde de kamyonun parçalarını ele alıyor Bingöl. Bunun için oto sanayiden metal kamyon parçaları topluyor. Bunlara monte ettiği seramik balonlara geleneksel çini ve seramik süslemeleri yerleştirip, bazen de bir kadife kumaş marifetiyle bu kez de kamyonun parçalarını dönüştürüyor. Bugün, dünle buluşurken, ortaya çıkan heykeller bir yabancılaşma hissi de yaratıyor.

Öztle, plastik sanatlar sezonunun kapanmasına az bir zaman kala, bu gerçekten etkileyici sergiyi görmekte fayda var. Benim arabam ne ifade ediyor sorusu üzerine düşünmek için iyi bir fırsat...